

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА АКАДЕМІЯ

МИРОНЧУК ВІКТОРІЯ МИХАЙЛІВНА

УДК 334.754

**ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ДЕПОЗИТНИХ КОРПОРАЦІЙ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Хмельницькому національному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Ковальчук Світлана Володимирівна,
Хмельницький національний університет,
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри маркетингу.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Д'яконова Ірина Іванівна,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України» (м. Суми),
завідувач кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук, доцент
Чмутова Ірина Миколаївна
Харківський національний економічний університет,
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри банківської справи

Захист відбудеться “ ____ ” _____ 2013 року о ____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.886.01 у Львівській державній фінансовій академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 79000, м. Львів, вул. Коперника, 3.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівській державній фінансовій академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 79000, м. Львів, вул. Коперника, 3.

Автореферат розісланий “ ____ ” _____ 2013 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. Є. Альошина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний процес розвитку та існування депозитних корпорацій України, на тлі хаотичних, глобалізаційних процесів трансформації світової економіки, відбувається за сценарієм підпорядкування усім ризикоформуючим чинникам. Підтвердженням зазначеної думки є циклічний прояв фінансових криз, що приводить до соціального напруження у суспільстві. Дослідження взаємодії внутрішньосистемних показників та їх взаємозв'язку із зовнішнім середовищем можуть визначити параметри, необхідні для забезпечення стійкості фінансового стану депозитних корпорацій, що є проміжним завданням програми реалізації грошово-кредитної політики НБУ. Однак, елементарність постановки завдання стосовно дотримання стійкості фінансового стану депозитних корпорацій, порушується складністю виконання, передусім через труднощі його формалізації.

Існуючі моделі оцінювання фінансової стійкості фінансових установ супроводжуються усіма проблемами, притаманними суб'єктивно-об'єктивній побудові. Тому, використання зазначених методів самими депозитними корпораціями, їх потенційними клієнтами або контролюючими органами може призвести до неадекватного сприйняття реального стану установ та несвоечасного реагування на ситуацію, що призведе до системної кризи.

Відтак, для уникнення кризових явищ сектора депозитних корпорацій України, поряд із дослідженням факторів, що їх формують, доцільною є розробка ефективних методів оцінювання фінансової стійкості як окремо взятої банківської установи, так і банківської системи загалом. Все це вимагає адекватного та послідовного наукового обґрунтування.

Дослідженню стійкості економічної системи в теорії загальної рівноваги присвячена значна кількість вітчизняних та зарубіжних праць, серед яких провідне місце посідають роботи В. Леонтєва, А. Маршала, М. Павловського, П.-Е. Самуельсона, Д.-Р. Хікса; забезпеченню збалансованості фінансової системи через призму ефективної взаємодії економічних інституцій присвячені роботи Л. Альшиної, О. Барановського, П. Буряка, Г. Возняк, Р. Тринько; визначення стійкості через виокремлення специфіки діяльності депозитних корпорацій розглянуто у дослідженнях В. Живалова, Л. Клюско, Ю. Масленченкова, О. Стоянової, А. Тавасієва, О. Тарханової; щодо виявлення залежностей виникнення банківських криз від макроекономічних факторів, то ці питання висвітлені у працях О. Айхенґріна, О. Барановського, Фредеріка С. Мишкіна, Д. Харді.

Л. Белих, О. Кіреєвим, В. Коваленко, С. Ковальчук, В. Кочетковим та В. Міщенко проведені дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість депозитних корпорацій, задля підвищення ефективності їх управління. Наступна група авторів працювала у сфері методології оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій та інших ринкових суб'єктів фінансового ринку, найбільш відомими в цій галузі є роботи Е. Альтмана, А. Гуревича, А. Дробязко, І. Кісельової, В. Кромонава, Л. Примосткої та О. Ширінської.

Разом із тим залишаються невирішеними питання теоретичного та науково-методичного забезпечення процесів підвищення фінансової стійкості депозитних корпорацій. Зазначене актуалізує необхідність вирішення проблем теоретико-методичного характеру формування і реалізації системи оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій, що визначило мету, завдання та структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота відповідає науковому напрямку кафедри маркетингу Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України: «Дослідження маркетингового механізму функціонування підприємств в ринкових умовах», в якій автором обґрунтовано вплив макроекономічних чинників на утворення системних криз у фінансовому секторі економіки. Результати і окремі положення, що знайшли відображення в дисертації, були сформовані при виконанні державної бюджетної теми «Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових відносин» (№ ДР 0106U000515), яка виконувалась впродовж 2006–2011 рр. в межах науково-дослідної тематики Вінницького інституту економіки Тернопільського національного економічного університету, в рамках якої автором розроблено методологічні основи оцінювання фінансової стійкості для попередження виникнення криз у банківській системі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій з урахуванням специфіки функціонування банківської системи України.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення таких **завдань**:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення економічного змісту стійкості депозитної корпорації та розкрити суть її фінансової складової;
- розвинути межі використання системного підходу щодо визначення факторів впливу та індикаторів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій;
- розглянути та проаналізувати методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій та можливості їх застосування у реаліях ведення вітчизняного банківського бізнесу;
- визначити та проаналізувати основні причини порушення стійкого функціонування депозитних корпорацій на тлі виникнення кризових явищ в економіці країни;
- розробити науково-методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій України;
- запропонувати модель визначення схильності депозитних корпорацій до системних банківських криз за допомогою термодинамічних показників та проаналізувати можливість її застосування;
- сформувати науково-методичні підходи щодо мінімізації ризиків, пов'язаних з кредитною діяльністю, на підставі удосконалення організаційної схеми кредитування.

Об'єктом дослідження є процеси оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій.

Предметом дослідження є сукупність загальнонаукових, економіко-логічних та економіко-математичних методів аналізу фінансових показників, що відображають фінансово стійке функціонування депозитних корпорацій.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою здійсненого автором дослідження є фундаментальні положення економічної теорії та теорії фінансів, сучасні концепції та система поглядів, що висвітлені у наукових працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, з питань визначення та забезпечення фінансової стійкості депозитних корпорацій.

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети використано наступний комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: наукової абстракції, аналізу та синтезу – для обґрунтування теоретичних підходів до визначення економічного змісту стійкості депозитної корпорації (пп. 1.2) та методичних підходів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій (пп. 1.3); історико-логічний метод – для огляду еволюції теоретичних поглядів на загальну теорію рівноваги економічної системи та її фінансової складової (пп. 1.1); економіко-статистичний аналіз – для оцінювання фінансового стану депозитних корпорацій України та впливу на нього ендогенних та екзогенних факторів (пп. 2.1; 2.2, 2.3); економіко-математичне моделювання – для визначення інтегрального показника фінансової стійкості депозитних корпорацій шляхом використання методів дискримінантного аналізу (пп. 3.1) та функції Харрінгтона (пп. 3.1), розробки моделі визначення схильності банків до системних банківських криз за допомогою термодинамічних показників (пп. 3.3); системно-структурний метод – для формулювання та обґрунтування висновків щодо виникнення основних причин зниження фінансової стійкості депозитних корпорацій в Україні та шляхів подолання зазначеної тенденції (пп. 3.4 та висновки).

Інформаційною базою дослідження є закони України, статистичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Європейського банку реконструкції та розвитку, монографії, дисертаційні роботи та науково-практичні публікації зарубіжних і вітчизняних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретичних положень та прикладних рекомендацій для оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій України.

Основні результати, що містять наукову новизну, полягають у такому: *вперше*:

– розроблено метод оцінювання схильності депозитних корпорацій до системних банківських криз за допомогою термодинамічних показників, що надає можливість, поряд із використанням функціональних можливостей депозитних корпорацій, визначати загальний напрям розвитку зазначеного сектора економіки та періодичність прояву у ньому кризових явищ відповідно до економічних, політичних та соціальних дисбалансів;

удосконалено:

– метод проведення дискримінантного аналізу фінансової стійкості депозитних корпорацій України, що, на відміну від інших, нівелює негативний вплив на підсумковий показник суб'єктивної оцінки аналітика і є доступним для реального або потенційного клієнта стосовно пошуку вихідної інформації та ведення розрахунків;

– науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника фінансової стійкості вітчизняних депозитних корпорацій за допомогою функції Харрінгтона, який, на відміну від традиційних, дозволяє зменшити проблему контрастності диференційних показників інших моделей, побудова яких відбувається на основі експертного оцінювання;

– організаційну схему кредитування через поєднання елементів традиційної та ісламської моделей кредитування, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє стимулювати інвестиційну складову фінансового ринку (сплата кредиту та відсотків за ним відбувається з доходу позичальника); зменшити кредитні ризики (моделювання діяльності позичальника у трьох часових проміжках); збільшити процентні доходи депозитних корпорацій; задовольнити потреби реального сектора у високоякісних консультаційних послугах; змінити ставлення позичальника до депозитних корпорацій, що надають послуги кредитування (партнерська позиція депозитних корпорацій, що стимулює зростання довіри до них населення України);

набули подальшого розвитку:

– категорійний апарат теорії оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій, а саме: уточнено зміст поняття «економічна стійкість депозитних корпорацій» як здатності депозитної корпорації до здійснення саморегулювання своєї діяльності у межах, що дозволяють ефективно функціонувати попри вплив зовнішніх та внутрішніх факторів; зміст поняття «фінансова стійкість депозитних корпорацій», що розглядається як якісне відображення ефективного використання оптимально перерозподілених ресурсів депозитної корпорації в умовах невизначеності впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та пов'язаного з цим певного рівня ризику. Саме це дає можливість оцінювати фінансову стійкість депозитних корпорацій в контексті виникнення системних економічних криз;

– теоретичні засади обґрунтування загроз фінансовій стійкості депозитних корпорацій України, що дозволило систематизувати пропозиції стосовно уникнення фінансової нестабільності у секторі депозитних корпорацій України;

– систематизація факторів, що визначають фінансову стійкість депозитних корпорацій, яка, на відміну від існуючих, дозволяє комплексно проаналізувати та оцінити фінансову стійкість депозитних корпорацій, виокремлюючи причини порушення їх стійкого функціонування в контексті виникнення кризових явищ в економіці країни.

Практичне значення отриманих результатів. До наукових результатів, що мають практичне значення, належать:

– рекомендації щодо оцінювання фінансової стійкості як окремого банку, так і банківської системи загалом. За допомогою запропонованої

методики моделювання можна ставити та розв'язувати завдання, які попередять виникнення у банківській системі кризових явищ. Розроблені моделі та їх алгоритми можуть бути використаними при оптимізації процесів управління багатьма іншими багатокритеріальними системами;

- положення та процедура вдосконалення організаційної схеми кредитування, застосування яких має знизити кредитні ризики депозитних корпорацій, що є визначальним фактором їх ефективного функціонування.

Результати досліджень застосовано у діяльності Хмельницької обласної дирекції АБ «Укргазбанк» (довідка про впровадження № 112 від 2.11.2012 р.); Хмельницької обласної дирекції АТ «ОТП Банк» (довідка про впровадження № 98-4 від 23.10.2012 р.); Південно-Західного регіонального управління ПАТ КБ «ПриватБанк» (довідка про впровадження № 81-4 від 18.01.2013 р.).

Запропоновані автором науково-методичні положення дисертації використовуються в навчальному процесі Вінницького інституту економіки Тернопільського національного економічного університету в процесі викладання дисциплін «Управління фінансовою стійкістю банків» та «Аналіз банківської діяльності» на кафедрі фінансів та кредиту (довідка № 17 від 13.03.2013 р.).

Особистий внесок здобувача полягає у самостійній розробці і практичному виконанні науково-дослідницьких робіт; технічній обробці та аналізі матеріалу, що носив експериментальний характер; узагальненні результатів проведених наукових досліджень. Дисертація є завершеною науковою працею. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки і результати дисертаційної роботи доповідалися й одержали позитивну оцінку на наукових і науково-практичних всеукраїнських та міжнародних конференціях і семінарах, зокрема: II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій» (м. Вінниця, 2004 р.), III Всеукраїнській науково-практичній конференції вчених, викладачів та практичних працівників «Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій» (м. Вінниця, 2006 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Проблеми реалізації науково-творчого потенціалу молоді: пошуки, перспективи» (м. Павлоград, 2009 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Фінансово-бюджетна політика в контексті соціально-економічного розвитку регіонів» (м. Дніпропетровськ, 2009 р.), Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди 15-річчя з дня створення Вінницького інституту ТНЕУ (м. Вінниця, 2009 р.), VII Міжнародній науково-теоретичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть» (м. Тернопіль 2009 р.), Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Стратегії стійкого розвитку економіки» (м. Київ, 2011 р.).

Публікації. За результатами наукового дослідження опубліковано 17 наукових праць загальним обсягом 21,01 друк. арк., у тому числі: одна монографія у співавторстві (14,7/10,5 друк. арк.), 10 статей у наукових фахових виданнях обсягом 5,13 друк. арк. та 6 публікацій в інших наукових

виданнях. Особисто автору належить 16,6 друк. арк., з яких 5,13 друк. арк. у фахових виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Дисертація містить 17 таблиць (з них 6 на окремих сторінках), 9 рисунків (з них 2 на окремих сторінках), її загальний обсяг становить 293 сторінки, обсяг основної частини – 164 сторінки, додатки викладені на 112 сторінках. Список використаних літературних джерел складається зі 161 найменування і займає 15 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, головні завдання, визначені об'єкт, предмет і методичні засади дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих автором результатів, наведено відомості щодо їх апробації.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи фінансової стійкості депозитних корпорацій**» систематизовано наукові підходи до визначення сутності фінансової стійкості депозитних корпорацій як складової їх економічної стійкості; визначено основні фактори впливу та індикатори оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій; проведено аналіз основних підходів і методів оцінювання зазначеної економічної категорії.

Встановлено, що кількість підходів щодо оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій є пропорційною кількості теоретичних обґрунтувань різними авторами самого поняття фінансової стійкості та факторів впливу на неї, цілей проведення аналізу, його інформаційного забезпечення та наявності спеціальних знань у відповідних галузях.

У результаті узагальнення наукових підходів депозитна корпорація визначена як самостійно функціонуюча система, ефективність діяльності якої залежить від рівня впливу зовнішніх чинників та відповідного координування внутрішньосистемних дій. Такі умови дозволили розглянути сутність фінансової стійкості депозитної корпорації з двох позицій: ідеального функціонування депозитної корпорації (за умови внутрішнього саморегулювання виключається можливість неадекватної рефлексивності, що відображається в ефективному, безпомилковому програмно-цільовому управлінні) – це якісне відображення її сталого фінансового розвитку під впливом зовнішніх факторів; функціонального дисбалансу (управління депозитною корпорацією на мікрорівні не може забезпечити всезагальні інтереси через вплив об'єктивних та суб'єктивних чинників) – це якісне відображення ефективного використання оптимально перерозподілених ресурсів банку в умовах невизначеності впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та пов'язаного з цим певного рівня ризику.

Дослідження причин зміни фінансової стійкості депозитних корпорацій на фоні виникнення кризових явищ в економіці країни дозволило виокремити та систематизувати домінуючі фактори впливу на зазначену економічну

категорію (рис. 1), серед яких до зовнішніх факторів впливу віднесено: економічну політику держави та рівень регулювання й нагляду за діяльністю депозитних корпорацій; до внутрішніх – рівень фінансового менеджменту банківських установ.

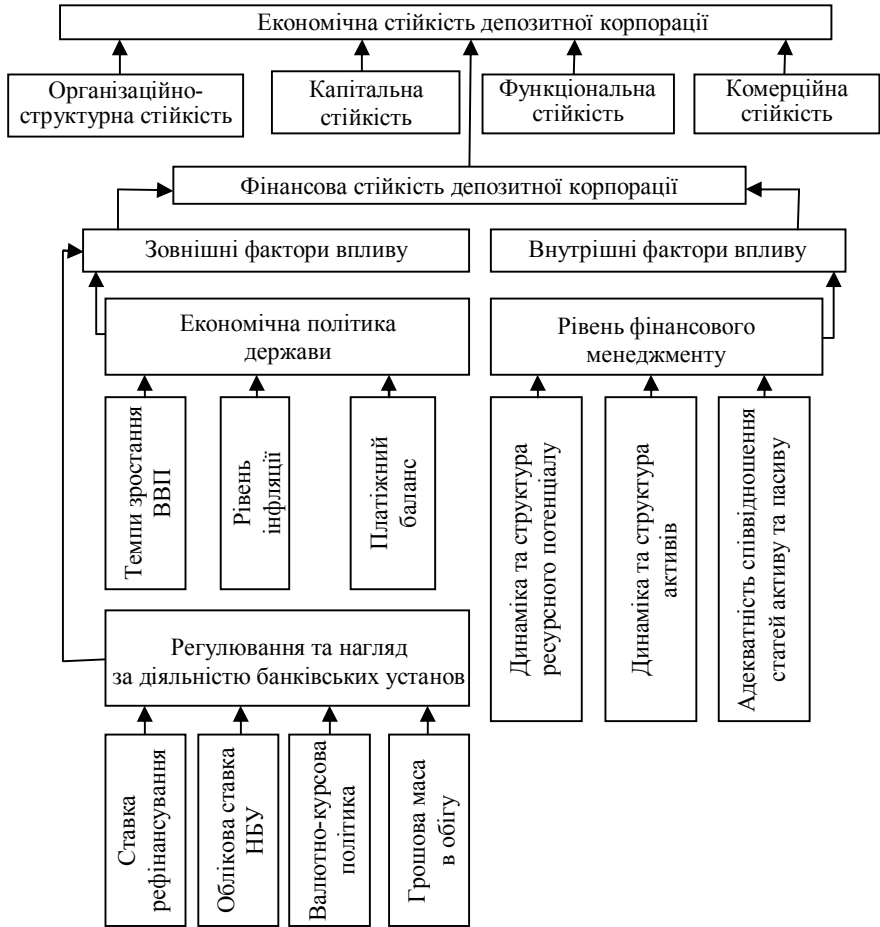

Рис. 1. Класифікація факторів впливу на фінансову стійкість депозитної корпорації

Проведений порівняльний аналіз основних підходів і методів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій дозволив дійти висновку, що не зважаючи на досить широкую методологічну базу оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій, відокремлене використання будь-якого одного методу для проведення повноцінного аналізу є неможливим через суттєву складність об'єкта дослідження.

Доведено, що використання розглянутих підходів та методів висвітлює низку недоліків, серед яких: відсутність взаємозв'язків між показниками та їх нормативна розрізненість, що одночасно формують як позитивну, так і негативну оцінку окремих параметрів діяльності депозитної корпорації (зазначені недоліки призводять до формування неадекватного уявлення про реальний стан установи); вплив на результат суб'єктивної оцінки аналітиків при визначенні коефіцієнтів та їх вагомості; необхідність знань у галузі математичної статистики та використання спеціального програмного забезпечення; інформаційна заангажованість депозитних корпорацій щодо вихідної інформації, що унеможливорює визначення низки показників.

У другому розділі «**Аналіз основних показників забезпечення фінансової стійкості депозитних корпорацій України**» визначено проблеми оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій за допомогою сучасних рейтингових методик; проаналізовано макроекономічні чинники виникнення кризи сектора депозитних корпорацій у 2008 р.; проведено оцінювання внутрішньосистемних складових формування фінансової стійкості депозитних корпорацій України.

У процесі дослідження встановлено, що можливість насичення вітчизняного фінансового ринку достовірною та об'єктивною інформацією шляхом створення уніфікованих рейтингових систем є обмеженою, що доводить популяризація та використання у науковій та навчальній літературі російських методик оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій, найпопулярнішими з яких є методика В. Кромонава та методика розрахунку лімітів «Кредитімпекс Банку», а також методики А. Альтмана.

Для виявлення можливості практичного застосування відомих рейтингових методик проведено відповідні розрахунки з використанням статистичних даних вітчизняних депозитних корпорацій впродовж 2004–2012 рр. Результати аналізу доводять, що застосування популярних рейтингів має певні рамки (через необхідність впровадження обмежуючих факторів, запропонованих самими авторами; суб'єктивізм експертів, які визначають вагові коефіцієнти; побудову рейтингів на основі власних національних економік; часові фактори) і у більшості випадків не відображає реальної картини фінансової стійкості депозитної корпорації.

Так, частка депозитних корпорацій, що не застосовувала рейтингове оцінювання за методикою В. Кромонава (через умову обов'язкового існування установи не менше, ніж 5–6 років), коливалася у межах від 28,75 % у 2004 р. до 40,57 % – у 2010 р.

Проведення рейтингового оцінювання за методикою О. Ширінської за окремими депозитними корпораціями, ускладнює процес визначення стійкості їх функціонування, через відсутність інтерпретації значень інтегрального показника, що дає можливість проведення аналізу виключно у попередньо сформованих за певною ознакою групах депозитних корпорацій. Крім того, застосування цієї методики є обмеженим через такі проблеми: по-перше, виникає питання щодо доцільності залучення до рейтингу банків, діяльність яких є збитковою, та банків, які за різними причинами не можуть надавати

повний спектр фінансових послуг (відсутність значення хоча б одного з показників обмежує алгоритмізацію процесу інтегрального оцінювання); по-друге, існує певна складність простеження загальносистемних тенденцій зміни фінансової стійкості депозитних корпорацій.

Застосування Z-моделі А. Альтмана визначило значну частку депозитних корпорацій, які потребують додаткового аналізу фінансового стану (в середньому 33,5 % за сім років), що нівелює процес експрес-оцінювання. Крім того, застосування цієї моделі дає можливість віднесення фінансово стійких депозитних корпорацій до нестійких, що пояснюється низьким рівнем їх ділової активності у сфері залучення та запозичення коштів, відсутністю постійного напрацювання та оновлення клієнтської бази у сфері кредитування і, відповідно, меншим ризиком від проведення перерахованих операцій та отриманням стабільного прибутку.

В результаті дослідження впливу зовнішніх чинників на фінансову стійкість депозитних корпорацій та проведення їх експрес-аналізу в роботі визначено тісноту їх взаємодії, зокрема через призму діяльності НБУ. Проведений аналіз свідчить, що зростання ВВП понад свій потенційний рівень у 2003–2008 рр. відбувалося за рахунок стрімкого розвитку інфляційних процесів у країні та активізації зовнішнього й внутрішнього попиту. Автором доведено, що період 2003–2008 рр. був періодом кредитної експансії депозитних корпорацій. Внаслідок надмірних темпів приросту вимог фінансових установ за кредитами, наданими в економіку України (у середньому 57,8 % на рік), у порівнянні з темпами зростання ВВП більше, ніж у 10,5 рази, виникла потенційна загроза банківської кризи, яка стала реальністю під впливом світової фінансової кризи (рис. 2).

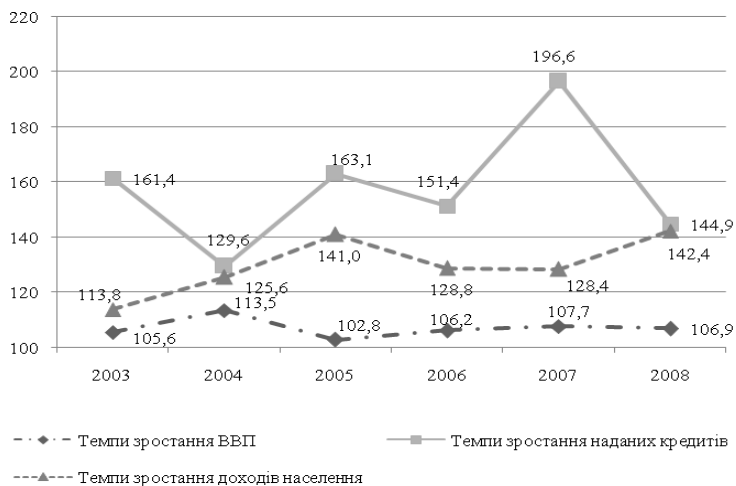

Рис. 2. Динаміка темпів зростання реального ВВП, кредитів, наданих в економіку країни депозитними корпораціями, та доходів населення у передкризовий період 2003–2008 рр.

Підтримка стабільного рівня цін НБУ шляхом регулювання кількості грошей в обігу (агрегат М3) у період 2003–2008 рр. не дала потрібного результату через значний зовнішній лаг. В умовах інтенсивного припливу іноземного капіталу та високого рівня доларизації економіки країни приріст грошової маси (М3) за аналізований період склав 140,52 %, що, у свою чергу, стало ще одним чинником зростання інфляції. Разом із тим, антиінфляційні заходи, проведені НБУ (підвищення норми резервування за кредитами, наданими у іноземній валюті; посилення вимог щодо оцінювання якості кредитних операцій; введення правил обов'язкового резервування коштів, залучених депозитними корпораціями від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів; збільшення розміру облікової ставки; запровадження вимог щодо покриття регулятивним капіталом валютного ризику та ризику довгострокової ліквідності), стримуючи інфляцію з боку попиту, не змогли нівелювати інші її складові, які носили немонетарний характер.

У роботі аргументовано доведено, що активне зростання коротко- та довгострокових зобов'язань депозитних корпорацій на зовнішніх фінансових ринках тісно пов'язане з фінансуванням дефіциту рахунку поточних операцій платіжного балансу України. Основними причинами інтенсивного залучення кредитних коштів вітчизняними депозитними корпораціями на зовнішніх фінансових ринках можна назвати обмеженість довгострокових кредитних ресурсів на внутрішньому ринку та їх високу вартість.

За результатами аналізу можна констатувати, що найбільш оптимальна політика управління депозитними корпораціями здійснювалась у 2006 р. Подальша прискорена активізація діяльності фінансових установ спричинила зворотний ефект розширення меж банківських ризиків.

Світова фінансова криза, яка розпочалась у 2008 р., лише довела недієздатність законів ринку у країні та невідповідність темпів економічного зростання проведеним економічним та політичним реформам, що відобразилось на фінансовій стійкості депозитних корпорацій через зниження якості активів (показник простроченої заборгованості за кредитами у 2009 р. збільшився на 51 920 млн грн або на 288,2 % проти 2008 р. та склав 9,35 % від загальної суми кредитного портфелю; показник кредитної активності у 2010 р. досягнув максимального рівня за період 2004–2012 рр. і склав 0,797 пункти; коефіцієнт покриття проблемних кредитів створеними резервами у 2010 р. мав від'ємне значення і склав 0,608 пункти); втраті довіри з боку вкладників (загальна сума зобов'язань банків у 2009 р. проти 2008 р. зменшилась на 41 696 млн грн або 5,17 % за рахунок відтоку грошових коштів суб'єктів господарювання на 22 841 млн грн або 31,14 %, а також строкових коштів фізичних осіб на 19 941 млн грн або 11,38 %); зменшенні ліквідності та ресурсної бази депозитних корпорацій.

Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що підвищення вимог до нарощення власного капіталу у посткризовий період; звуження кредитної діяльності; збільшення рівня обов'язкового резервування коштів; надання депозитним корпораціям кредитів овернайт через постійно діючу лінію рефінансування; надання кредитів рефінансування та стабілізаційних кредитів;

оптимізація переліку забезпечення за кредитами рефінансування та виключення фінансових інструментів, які не знайшли поширення на фондовому ринку; вилучення надлишкової ліквідності депозитних корпорацій та збалансування пропозиції та попиту грошових коштів; проведення депозитних операцій банками шляхом емісії депозитних сертифікатів; проведення ефективної валютно-курсової політики у 2012 р. відобразилось у відновленні ефективної діяльності депозитних корпорацій (дохідність активів у 2012 р. набула свого максимального рівня і склала 13,1 %).

У третьому розділі «Удосконалення підходів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій» розвинено напрями застосування дискримінантної моделі оцінювання фінансової стійкості вітчизняної банківської системи за використання функції Харрінгтона при побудові інтегрального показника фінансової стійкості; запропоновано визначення схильності депозитних корпорацій до системних криз за допомогою термодинамічних показників; вдосконалено схему кредитних відносин, шляхом поєднання елементів традиційної та ісламської систем кредитування.

Для побудови об'єктивно-суб'єктивної моделі оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій запропоновано використання методів дискримінантного аналізу. Диференціювання класів і віднесення нерозпізаного об'єкта до одного з них, застосовуючи принцип максимальної подібності, дозволило розподілити досліджувані банки на фінансово стійкі та нестійкі.

Проведені автором розрахунки, які задовольняють умови побудови канонічної дискримінантної функції:

$$F_{km} = a_0 + a_1x_{1km} + a_2x_{2km} + \dots + a_nx_{ikm}, \quad (1)$$

де f_{km} – значення канонічної дискримінантної функції для m -го об'єкта у групі k ;

x_{ikm} – значення дискримінантної змінної x_i для m -го об'єкта у групі k ; a_i – коефіцієнти, що забезпечують виконання необхідних умов, дозволили отримати наступну Z -модель оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій:

$$Z = -0,06x_1 - 0,07x_2 - 0,01x_3 - 0,05x_4 - 0,36x_5 + 0,339, \quad (2)$$

де x_1 – коефіцієнт мультиплікатора капіталу; x_2 – коефіцієнт ризику кредитного портфелю; x_3 – коефіцієнт залучення депозитів; x_4 – показник рентабельності активів; x_5 – коефіцієнт фінансового важеля.

Перевірка адекватності побудови дискримінантної моделі показала, що коефіцієнт помилкової класифікації фінансово-нестійких депозитних корпорацій у випадку довільного вибору склав 0,27, для фінансово-стійких – 0. Отже, ймовірність помилкової класифікації у стабільно функціонуючих установ складає 0 %, у той час, як нестійких – 27,27 %. Коефіцієнт сукупної помилки складає 0,13. Тобто, із загальної вибірки невірно класифіковано було 13,64 % депозитних корпорацій, що в цілому є позитивним значенням і підтверджує високу якість моделі оцінки та прогнозування стійкості фінансового стану фінансових установ.

Для нівелювання проблеми контрастності диференціальної оцінки фінансової стійкості депозитних корпорацій України доцільним є використання функції Харрінгтона, що зменшує проблему поєднання кількісного та якісного підходів в оцінюванні зазначеної економічної категорії.

Для побудови інтегрального показника фінансової стійкості депозитних корпорацій було запропоновано використання узагальненої функції бажаності Харрінгтона:

$$D = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n d_i}, \quad (3)$$

де d_i – значення шкали переваг; n – кількість показників оцінювання стану об'єкта дослідження:

$$d_i = \exp(-\exp(-z_i)), \quad (4)$$

де z_i – значення кодової лінгвістичної шкали Z , розташоване на деякому відрізку $[-Z'; Z']$. При цьому значення Z' обирається в межах від 3 до 6, залежно від точності наближення шкали переваг до 1.

$$z_i = 2 \frac{y_i - \bar{Y}}{Y_2 - Y_1} \cdot Z', \quad (5)$$

де y_i – поточне значення ознаки; \bar{Y} – значення середини інтервалу $[Y_1; Y_2]$; Z' – максимальне значення кодової лінгвістичної шкали.

При цьому зазначена шкала має наступний вигляд (табл. 1):

Таблиця 1

Зв'язок між кількісними значеннями безрозмірної шкали бажаності і лінгвістичним виразом бажаності

Лінгвістична оцінка	Інтервали значень функції бажаності
Дуже добре	0,80–1,00
Добре	0,63–0,80
Задовільно	0,37–0,63
Погано	0,20–0,37
Дуже погано	0,00–0,20

У результаті перетворення визначених натуральних значень показників (коефіцієнт мультиплікатора капіталу, коефіцієнт ризику кредитного портфелю, коефіцієнт залучення депозитів, показник рентабельності активів та коефіцієнт фінансового важеля) у безрозмірну шкалу бажаності, сумарна кількість помилок класифікації дорівнює 13,33 %, що є допустимим значенням і вказує на адекватність побудованої моделі.

В роботі запропоновано науково-методичний підхід до визначення системних криз у банківській сфері за допомогою рейтингової системи, побудованої на основі визначення показників ефективності та питомої ентропії банківських активів, що за своїм змістом відповідають основним законам термодинаміки.

Виходячи з того, що концентрація грошей у банківській системі відображається в активах, то їхня концентрація в активах вузької групи депозитних корпорацій потенційно дає можливість працювати більш ефективно, ніж за умови розподілення коштів серед великої кількості установ. Таким чином:

$$S = \log \frac{A}{a}, \quad (6)$$

де S – ентропія; A – загальна кількість активів, що функціонує у секторі депозитних корпорацій; a – кількість активів конкретної групи депозитних корпорацій.

Отримавши значення питомої ваги ентропії активів, можна визначити їх потенційну ефективність:

$$\eta = 1 - \left(\frac{S_1}{S_2} \right)^{0,5}, \quad (7)$$

де η – величина ефективності активів; S_1 та S_2 – питома ентропія активів у вихідному та кінцевому стані, що для депозитних корпорацій характеризується, з одного боку, розосередженням коштів серед споживачів банківських послуг, з іншого – подальшою концентрацією і збільшенням коштів у зв'язку з використанням відсоткового механізму функціонування.

Встановлено, що існуючий кредитний механізм невідчутно порушує принцип справедливості економічної системи; проблеми стабільності економічної системи; систему розвитку інноваційних технологій; проблеми абсолютної зацікавленості депозитних корпорацій в збереженні свого капіталу і отриманні відсотків.

У роботі запропоновано використання схеми кредитних відносин, що поєднує елементи традиційної та ісламської систем кредитування. За авторською схемою передбачається оцінювання передусім не позичальника, а його кредитних намірів. Зазначена схема кредитування дозволяє стимулювати інвестиційну складову фінансового ринку, що у зв'язку зі сплатою кредиту та відсотків за ним з доходу позичальника є передумовою до розширеного виробництва, і, відповідно, до зростання ВВП та часткового вирішення соціальних проблем, пов'язаних із безробіттям, наповненням доходної частини бюджету; суттєво зменшити кредитні ризики, пов'язані з неповерненням кредиту (адже ретельна підготовка кредитної справи дозволяє змодельовати діяльність позичальника у трьох часових проміжках) та збільшити процентні доходи депозитних корпорацій; задовольнити потреби реального сектора у високоякісних консультаційних послугах; змінити ставлення позичальника до процесу кредитування та депозитних корпорацій, що надають зазначені послуги (зміна суто лихварської позиції фінансових установ на партнерську, стимулює зростання довіри населення України).

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання формування науково-методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій стосовно оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій під впливом основних екзогенних та ендогенних факторів. Основні висновки теоретичного та прикладного характеру, а також результати, отримані в ході виконання дисертаційної роботи, зводяться до такого:

1. Аналіз теоретичних домінант і наукових поглядів вчених-економістів та аналітиків фінансового ринку дозволив уточнити зміст основних понять, що становлять основу для визначення фінансової стійкості депозитної корпорації, яку здебільшого прирівнювали до поняття стійкої рівноваги. Такий підхід звужує значення цієї багатогранної економічної категорії, що потребує коригування, яке знайшло відображення у розширенні та уточненні його понятійного апарату, згідно чого економічну стійкість депозитних корпорацій визначено як здатність депозитної корпорації до здійснення саморегулювання своєї діяльності у межах, що дозволяють йому ефективно функціонувати попри вплив зовнішніх і внутрішніх факторів. Систематизація значної кількості теоретичних досліджень дозволила сформулювати авторський підхід до визначення поняття «фінансова стійкість депозитних корпорацій» як якісного відображення ефективного використання оптимально перерозподілених ресурсів депозитної корпорації в умовах невизначеності впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та пов'язаного з цим певного рівня ризику.

2. З урахуванням специфіки діяльності депозитних корпорацій на ринку фінансових послуг України визначено теоретичні засади обґрунтування загроз фінансовій стійкості депозитних корпорацій та сформовано пропозиції стосовно уникнення фінансової нестабільності у секторі депозитних корпорацій України.

3. Аналіз досліджень у сфері оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій виявив необхідність систематизації факторів впливу та індикаторів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій. Класифікація зазначених чинників ускладнюється через тісну взаємодію фінансових установ з соціально-економічним та політичним станом країни, вектор ефективного розвитку якої важко передбачити через вплив різноманітних ризикоформуючих зовнішніх і внутрішніх чинників. В роботі здійснено групування різноспрямованих факторів впливу, що мають домінантне значення при оцінюванні фінансової стійкості як банківської системи в цілому, так і окремо взятої фінансової установи. Запропоновано розподілити фактори на зовнішні, до яких віднесено: економічну політику держави (темпи зростання ВВП, рівень інфляції, платіжний баланс), регулювання та нагляд за діяльністю депозитних корпорацій (ставка рефінансування, облікова ставка НБУ, валютно-курсова політика, грошова маса в обігу); та внутрішні, до яких увійшли фактори, що визначають рівень фінансового менеджменту (динаміка та структура ресурсного потенціалу депозитної корпорації, динаміка і структура

активів депозитної корпорації, адекватність співвідношення статей активу та пасиву). Зазначена класифікація дозволила комплексно підійти до аналізу фінансової стійкості депозитних корпорацій, виділяючи причини порушення стійкого функціонування фінансових установ на фоні виникнення кризових явищ в економіці країни.

4. Для підвищення ефективності управлінських рішень щодо результативності діяльності банківських установ у розрізі їх фінансової стійкості запропоновано використання методів дискримінантного аналізу при здійсненні інтегральної оцінки фінансової стійкості депозитних корпорацій. Проведені розрахунки дали можливість отримати дискримінантну функцію оцінювання та прогнозування стійкості фінансового стану депозитних корпорацій. Запропонований підхід виключає можливість впливу експертів на значення інтегрального показника, що відображає достовірність отриманих результатів, розрахованих за виведеною функцією, а також спрощує можливість розрахунку зазначеного інтегрального показника не лише експертами, але й іншими зацікавленими особами.

5. З метою зменшення контрастності диференціального оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій та поєднання в їх оцінюванні кількісного й якісного підходів в роботі була використана функція Харрінгтона. Її застосування дало можливість встановити відповідність між психологічними (суб'єктивна оцінка аналітика) та фізичними (значення показників) характеристиками вітчизняних фінансових установ. Проведено апробацію запропонованих моделей оцінювання, отримані в ході дослідження розрахунки, доводять їх адекватність та універсальність за рахунок можливості їх використання в інших багатокритеріальних системах.

6. В результаті дослідження системних банківських криз було виявлено можливість використання при їх ідентифікації показників термодинаміки шляхом інтерпретації грошей, як певної форми енергії, якій притаманні деякі властивості, що виражаються через відповідні показники, у тому числі ентропію. Інтерпретація показника ентропії у фінансовій сфері виражається через концентрацію грошей банківської системи у активах, що можуть більш ефективно використовуватись при акумуляції їх більшої частини в обмеженій кількості депозитних корпорацій, ніж за умови розподілення коштів серед великої кількості банків. Проведення рейтингової оцінки чотирьох груп банків за показником ефективності ентропії банківських активів уможливило визначення проявів кризових явищ в банківській системі у 2004 та 2010 рр. Відтак, в роботі було розроблено метод оцінювання схильності депозитних корпорацій до системних банківських криз за використання термодинамічних показників.

7. Обґрунтовано необхідність поєднання елементів традиційної та ісламської систем кредитування в контексті вирішення проблеми вдосконалення схеми кредитних відносин. Цей підхід включає у себе аналіз діяльності позичальника; прогнозування основних показників діяльності за умов залучення кредиту; корегування основних фінансово-економічних показників з врахуванням доходу, що планується отримати для забезпечення ефективного

функціонування позичальника і погашення кредиторської заборгованості; розрахунок ризику неповернення кредиту під впливом різноманітних ендогенних та екзогенних факторів; обґрунтування оптимальної суми кредиту та узгодження її з потенційним позичальником; оцінювання забезпечення кредиту та прогнозні розрахунки його реалізації на строк надання позики; складання кредитної справи позичальника, в якій відображаються усі проведені на попередніх етапах розрахунки з рішенням відхилення кредиту або умовами його надання. Розроблена схема кредитування дозволить стимулювати інвестиційну складову фінансового ринку; суттєво зменшити кредитні ризики, пов'язані з можливістю його неповернення; задовольнити потреби реального сектора у високоякісних консультаційних послугах; змінити ставлення позичальника до процесу кредитування та депозитних корпорацій, що надають зазначені послуги.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Мирончук В. М. Вплив макроекономічних чинників на фінансову стійкість банків України / В. М. Мирончук // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – № 262. – Т. 2. – С. 341–358. (0,83 друк. арк.).
2. Мирончук В. М. Аналіз основних підходів і методів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій / В. М. Мирончук // Регіональна бізнес-економіка та управління : наук., виробничо-практ. журнал. – Вінниця : Вінницький фінансово-економічний університет. – 2010. – № 4. – С. 113–122. (0,62 друк. арк.).
3. Мирончук В. М. Дискримінантна модель оцінки стійкості фінансового стану банків України / В. М. Мирончук // Прометей : регіон. зб. наук. пр. з економіки / Донецький економіко-гуманітарний інститут МОН України ; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк : ДЕГІ, 2010. – Вип. 3. – С. 216–222. (0,5 друк. арк.).
4. Мирончук В. М. Оцінка внутрішньосистемних складових формування фінансової стійкості банків України / В. М. Мирончук // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії : зб. наук. праць. Серія: Економічні науки. – Чернівці : Технодрук, 2010. – Вип. 2. – С. 113–125. (0,59 друк. арк.).
5. Мирончук В. М. Фінансова стійкість депозитних корпорацій: фактори впливу та індикатори оцінки / В. М. Мирончук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія: Економічні науки. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2011. – Вип. 1. – С. 306–312. (0,42 друк. арк.).
6. Мирончук В. М. Аналіз основних показників діяльності депозитних корпорацій / В. М. Мирончук // Інноваційна економіка : Всеукр. наук.-вироб. журнал / Тернопільський інститут агропромислового виробництва НААН. – Тернопіль : ТІАПВ НААН, 2010. – Вип. 2. – С. 208–211. (0,29 друк. арк.).
7. Мирончук В. М. Проблеми оцінювання фінансової стійкості банків за допомогою сучасних рейтингових методик [Електронний ресурс] / В. М. Ми-

рончук // Проблеми системного підходу в економіці. – 2011. – № 2. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_2/Mironchuk_211.htm – Назва з екрана. (0,5 друк. арк.).

8. Мирончук В. М. Вдосконалення схеми кредитних відносин, шляхом поєднання елементів традиційної та ісламської систем кредитування [Електронний ресурс] / В. М. Мирончук // Ефективна економіка. – 2011. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=597> – Назва з екрана. (0,42 друк. арк.).

9. Мирончук В. М. Визначення схильності банків до системних банківських криз за допомогою термодинамічних показників / В. М. Мирончук // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2011. – № 52/2. – С. 181–186. (0,33 друк. арк.).

10. Мирончук В. М. Використання функції Харрінгтона при оцінюванні фінансової стійкості банків України [Електронний ресурс] / В. М. Мирончук // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. – № 7. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-Journals/eui/2012_1/PDF/12mvmsby.pdf – Назва з екрана. (0,63 друк. арк.).

У матеріалах конференцій:

11. Мирончук В. М. Питання оцінки фінансової стійкості / О. І. Марченко, В. М. Мирончук // Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. вчен., викл. та практ. працівників (14–15 жовтня 2004 р.). – Вінниця : «Ландо ЛТД», 2004. – С. 220–230. (*Особистий внесок дисертанта: висвітлено відмінності визначення фінансової стійкості підприємств та комерційних банків України – 0,5 друк. арк.*).

12. Мирончук В. М. Оцінка основних показників діяльності банківської системи України / В. М. Мирончук // Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть : тези доп. VII Міжнар. наук.-теорет. конф. студ., асп. і молодих вчених. – Тернопіль. – 2009. – С. 153–155. (0,16 друк. арк.).

13. Мирончук В. М. Щодо визначення стійкості фінансової системи / В. М. Мирончук // Проблеми реалізації науково-творчого потенціалу молоді: пошуки, перспективи : зб. матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (19–20 березня 2009 р.). – Павлоград : ЗПШУ, 2009. – С. 100–101. (0,08 друк. арк.).

14. Мирончук В. М. Проблеми концентрації та спеціалізації капіталу у банківському секторі України / В. М. Мирончук // Фінансово-бюджетна політика в контексті соціально-економічного розвитку регіонів : Міжнар. наук.-практ. конференція (10–20 березня 2009 р.). – Дніпропетровськ : ДДФА, 2009. – Т. II. – С. 148–149. (0,12 друк. арк.).

15. Мирончук В. М. Світовий досвід реструктуризації банківської системи / В. М. Мирончук // Місце та роль України в глобалізованому світі: економічні, політичні, культурні аспекти : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конференції. – Вінниця : ВІЕ ТНЕУ, 2009. – С. 140–142. (0,16 друк. арк.).

16. Мирончук В. М. Доцільність використання ісламської моделі фінансування в українських банках / В. М. Мирончук // Стратегії стійкого розвитку економіки : Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференція. – К. : Вид-во Європейського університету, 2011. – С. 367–369. (0,12 друк. арк.).

В інших наукових виданнях:

17. Мирончук В. М. Актуальні проблеми оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій : [монографія] / С. В. Ковальчук, В. М. Мирончук. – Хмельницький : ТОВ «Поліграфіст-2», 2012. – 250 с. (*Особистий внесок дисертанта: визначено підходи до оцінювання фінансової стійкості вітчизняних банків – 10,5 друк. арк.*).

АНОТАЦІЯ

Мирончук В. М. Оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Львів : Львівська державна фінансова академія, 2013.

У дисертації систематизовано наукові підходи до визначення сутності фінансової стійкості депозитних корпорацій як складової їх економічної стійкості; визначено основні фактори впливу та індикатори оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій; проведено аналіз основних підходів і методів оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій.

Визначено проблеми оцінювання фінансової стійкості депозитних корпорацій за допомогою сучасних рейтингових методик; проаналізовано макроекономічні чинники виникнення кризи сектора депозитних корпорацій 2008 року; проведено оцінювання внутрішньосистемних складових формування фінансової стійкості депозитних корпорацій України.

Розвинуто дискримінантну модель оцінювання фінансової стійкості вітчизняної банківської системи та можливість використання функції Харрінгтона при побудові інтегрального показника фінансової стійкості; запропоновано визначення схильності депозитних корпорацій до системних банківських криз за допомогою термодинамічних показників; вдосконалено схему кредитних відносин, шляхом поєднання елементів традиційної та ісламської систем кредитування.

Ключові слова: фінансова стійкість, криза, депозитна корпорація, банківська криза, залученні кошти, активи, кредитний портфель, показники фінансової стійкості, методи оцінювання, дискримінантна модель, функція Харрінгтона.

АННОТАЦИЯ

Мирончук В. М. Оценка финансовой устойчивости депозитных корпораций. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Львов : Львовская государственная финансовая академия, 2013.

В диссертации обобщены и систематизированы теоретико-методические подходы к оцениванию финансовой устойчивости депозитных корпораций. Раскрыта экономическая сущность финансовой устойчивости депозитной корпорации. Проанализированы индикаторы, которые позволяют определить

неблагоприятное состояние банковской системы. Выявлены и систематизированы основные факторы экзогенного и эндогенного характера, имеющие наибольшее влияние на исследуемую категорию. Определены основные преимущества и недостатки оценивания финансовой устойчивости депозитных корпораций при помощи современных подходов и методов.

Проведена диагностика финансовой устойчивости депозитных корпораций Украины за период 2004–2012 гг. при помощи известных рейтинговых методик. Доказана ограниченность их использования в современных условиях ведения отечественного банковского бизнеса из-за построения на субъективно-объективной основе и данных других национальных экономик, необходимости периодического корректирования показателей во времени и значительного количества фильтров, которые приводят к уменьшению массива рейтинга.

С целью идентификации степени влияния макро- и микроэкономических факторов на финансовую устойчивость депозитных корпораций, в работе проведён углублённый анализ предкризисной деятельности депозитных корпораций. Определены основные причины возникновения кризиса банковской деятельности и его последствия.

В работе для оценивания финансовой устойчивости депозитных корпораций предложено использовать дискриминантную модель и функцию Харрингтона. Такой подход позволил проанализировать деятельность депозитных корпораций путём определения взаимосвязи таких показателей, как коэффициент мультипликатора капитала, коэффициент риска кредитного портфеля, коэффициент привлечения депозитов; показатель рентабельности активов, коэффициент финансового рычага, что доказало адекватность предлагаемых моделей. Кроме того, существует возможность использования этих моделей в других многокритериальных системах, что свидетельствует об их универсальности.

В результате исследования системных банковских кризисов была обнаружена возможность использования при их идентификации показателей термодинамики путем интерпретации денег, как некой формы энергии, которой присущи свойства, выражаемые посредством определенных показателей, в том числе и энтропии. Проведение рейтинговой оценки четырех групп депозитных корпораций по показателю эффективности энтропии банковских активов дало реальную возможность определения проявлений кризисных явлений в банковской системе в 2004 и 2010 гг.

Для решения проблемы совершенствования схемы кредитных отношений, предложено соединить элементы традиционной и исламской сихем кредитования, что позволит стимулировать инвестиционную составляющую финансового рынка; существенно уменьшить кредитные риски, связанные с возвратом кредита; удовлетворить потребности реального сектора экономики в высококачественных консультационных услугах; изменить отношение заемщика к процессу кредитования и банку, предоставляющим указанные услуги.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, кризис, банк, кредитный портфель, показатели финансовой устойчивости, методы оценки, дискриминантная модель, функция Харрингтона.

ANNOTATION

Mironchuk V. M. Evaluating financial stability of deposit corporations. – Manuscript.

Thesis on enquiring the degree of Candidate of Economics according to specialization 08.00.08 – money, finances and credit. – Lviv : Lviv State Financial Academy, 2013.

The scientific approaches that explain the essence of financial stability of deposit corporations as the components of their economic stability have been systematized in this thesis; the main factors of influence and indicators of evaluating financial stability of deposit corporations have been defined; the analysis of the main approaches and methods to evaluate financial stability of deposit corporations has been conducted.

The issues of evaluating financial stability of deposit corporations are singled out with the help of contemporary rating techniques; macroeconomic crisis factors in the deposit corporations' section of 2008 have been analyzed; evaluating of internal systematic components that form financial stability of Ukrainian deposit corporations has been conducted.

Discriminative model of evaluating financial stability within native bank system has been developed and a chance of using Harrington's functions when building integral index of financial stability; estimation of financial deposit disposition to systemic bank crises with the help of thermodynamic indices is given; the scheme of credit relations is improved with the help of combining the elements of traditional and Islamic credit systems.

Key words: financial stability, crisis, deposit corporation, bank crisis, borrowed funds, assets, loan portfolio, financial stability indices, evaluation techniques, discriminative model, Harrington's function.

Підписано до друку 25.06.2013. Формат 30 × 42/4
Ум. друк. арк. – 0,9. Обл.-вид. арк. – 1,0
Наклад 100 прим. Зам. № 158, 2013

Редакційно-видавничий центр ХНУ
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1
Свідоцтво про внесення в Державний реєстр,
серія ДК № 4489 від 18.02.2013 р.